

то на първото гонене въз християнството, епохата на нашествието вандалско, хунско и монголско.

Такъвъ бѣше първий плодъ на европейскій концертъ. Нъ таа жртва бѣше малка за Молоха. Дипломацията не дрѣмеше. Тя подбуждаше Англия, която бѣше отхвърлила Берлинскій меморандумъ, да прѣдложи, отъ своя страна, шито то е възможно и потребно споредъ нейното мнѣние. Нъ лордъ Дерби не намираше това за добръ, и говореше, че само борбата ще покаже кой е по-юнакъ, та нека се побиегъ оште малко. Работата излѣзе както той искаше. Населението на кнежевствата едва можеше да се сдържи отъ съчувствието си, което ги подканеше да излѣзатъ на помощъ на братята си. Отъ день на день на правителствата имъ ставаше все по-мъчно да спрѣтъ желанието на поданицити си, колкото и да ги спираха великити държави. Нъ свършеното устранение на дипломацията, благодарение на Англия, направи войната неизбежна. Сърбия и Чърна-Гора, речн, безъ да му мислетъ много, спускатъ се юнашки на борба срещу силнити пълчишта на Турската държава.

Ми нѣма да исказовами всичкити епизоди на таа славна четиремѣсечна борба, която съ растреперано срѣдце слѣдѣше всичко словоѣство, — наистина, борба славна, която за всякога ще остане въ историчата почетна страница, защото славата не се измѣрова само съ едни сетинни, нъ и съ величието на подвигътъ. Черногорцити одържаха блестява сполука, която напомнова врѣмето на юнашкити приказки; тии съ ножъ въ ръка, у Вучи-Долъ и на Медунъ, поразиха до кракъ неприятельтъ, който бѣше десетъ пѣти повече отъ тѣхъ. Въ Сърбия условията бѣха други, сръбската войска, която бѣше земена отъ ралата и отъ дюкнание ти, излѣзе на бой; таа цѣли четири мѣсеца стоаа срещу една голѣма турска войска, която бѣше набрана отъ тритѣ части на свѣтътъ, и ако най-сетнѣ отбранителната чърта и да се проби, то стана отъ едно натискане три пѣти по-голѣмо и отъ два пѣти по-добръ обрѣжена и научена сила. Сръбската война, колкото и да бѣше желовна послѣдната ѣ мѣна, има за словоѣството едно особно, високо значение. Въ сръбскити божеве се пролѣ много словоѣнска кръвъ. Таа кръвъ е света. Тя свърза съ нови и съ оште по-тѣсни братски връзки всичко словоѣство.

А какво правеше въ това врѣме дипломацията? Англия скоро разбра, че ѣ запалила еднѣнъ пожаръ, който може да се распростре много на далеко; таа видѣ, че направи лоша услуга и на Турция съ войната, която дори и при сполука пакъ ще расклати Турската държава, дѣто онова врѣме бѣха сполучили вече да прѣмахнатъ новий султанъ, който се показа недостоенъ, и да го замѣнетъ съ другъ. Въ августъ лордъ Дерби прѣдложи услугата си на Сърбия за посредничество да се свърже миръ. Нъ Сърбия тогава оште не бѣше навалена. Напротивъ, на дѣний брѣгъ на Морава нейната войска имаше положителна сполука, която ги ободри. Нъ борбата отъ день на день ставаше по тежка и не бѣше споредъ силата на кнежеството. Освѣнъ това, Турция не прави война като други държави. Всяка една една сръбска земя, която падаше въ рѣцѣтъ на турцити, прѣдаваше се на пѣнъ и пожаръ. Това си е обичайтъ на турцити да водеть така война. Тоа пѣтъ Англия се натовари съ прѣговорътъ. Таа развали европейско то съгласие, и пакъ таа се залови да го поднови. Свѣтътъ се надѣваше, че работата ще трѣгне по-сполучно. Спрѣ се бойтъ за десетъ дни, послѣ се продѣлжи оште за осмъ. Нъ, между това, Портата, намѣсто да прѣдложи *statu-quo* за Сърбия, както се надѣваше свѣтъ